

IONA ÎN DUBLĂ PERSECTIVĂ – BIBLICĂ ȘI SORESCIANĂ

Profesor Nadia Torge, profesor Adriana Rotar,
Liceul Tehnologic “Alexandru Borza”, Cluj-Napoca

Motto:

*“Cel mai puternic argument pentru interdisciplinaritate este
chiar faptul că viața nu este împărțită pe discipline”*

J. Moffet

Abordarea textului literar se cere a fi privită din unghiuri diferite, localizarea celor întâmplate, inserarea elementelor specifice cadrului real și realizarea unor asocieri cu tot ce ține de concretul zilelor noastre fac accesibilă comprehensiunea textului literar. Acum, poate mai mult decât altădată, elevul simte acut nevoia realizării unor conexiuni concrete, palpabile, între spațiul dezvoltat de ficțional și spațiul geografic în care trăim cu toții.

Pe de altă parte, se poate discuta și de o abordare interdisciplinară a textului ficțional. Apelarea la alte discipline nu face decât să îi apropie pe adolescenți de tot ce ține de lectură, de literatură primară, de comprehensiune a textului literar.

„Interdisciplinaritatea apare ca necesitate a depășirii granițelor artificiale între diferite domenii. Argumentul care pledează pentru interdisciplinaritate constă în aceea că oferă o imagine integrată a lucrurilor care sunt, de regulă, analizate separat. Prin interdisciplinaritate se creează:

- Acoperirea rupturilor dintre discipline, eliminarea izolării și lipsei corelațiilor între conținuturile diverselor discipline. Construirea, prin educație, a unor structuri mentale dinamice, flexibile și responsive, capabile să sprijine deciziile cele mai potrivite.

- Rezolvarea de probleme, care poate fi considerată cea mai importantă forță motrice a integrării, datorită relevanței sale practice.

- Problemele cu care ne confruntăm în viață profesională, socială sau personală impun judecăți și decizii care nu sunt, de regulă, limitate în jaloanele disciplinare. Aceste probleme au un caracter integrat, iar rezolvarea lor impune corelații rapide și semnificative.”¹

Activitatea la care ne vom referi vizează realizarea, la clasă, a unei paralele între mitul biblic al lui Iona și abordarea cunoscută de acesta în drama parabolă neomodernă -

¹<http://ctptc-airinei.ro/interdisciplinaritate.pdf>

Iona de Marin Sorescu. Harta Imperiului Asirian, Harta Lumii și alte scheme grafice vor susține coordonata spațiu și timp regăsite în cele două portretizări.

Toponime precum: Marea Mediterană- cunoscută în textele biblice sub denumirea de Marea cea Mare, Imperiul Asirian, Cetatea Ninive, Tarsis și Iudeea sunt câteva dintre coordonatele geografice care ajută la localizarea ținuturilor în care a trăit și a activat proorocul biblic. Pe de altă parte, se observă sărăcirea delimitării în spațiu și timp în piesa de teatru semnată de Marin Sorescu deși, după parcurgerea integrală a acesteia, se poate concluziona faptul că personajul dramei parabolă cunoaște un grad larg de generalizare: el poate fi localizat oriunde în lume, reprezentând omul modern.

Procesului instructiv-educativ de predare-învățare a noilor noțiuni i-a fost alocat un timp efectiv de două ore, ore ce au cunoscut o abordare bifocală: una din perspectiva propunătorului filolog și cealaltă din perspectiva profesorului de religie.

Au fost actualizate cunoștințele din programa școlară despre neomodernism, despre Pronia divină și s-au făcut permanent legături între mitul biblic al lui Iona și abordarea acestuia concretizată în drama semnată de Marin Sorescu.

Propunerea ipotezelor: s-a pornit de la supoziția că elevilor nu le este cunoscut mitul biblic al lui Iona și nici raportările spațiale ce țin de acest subiect. Lectura piesei de teatru semnată de Marin Sorescu devine sterilă dacă nu se cunoaște geneza acesteia și dacă nu pot fi stabilite conexiuni logice între cele două.

Pentru buna organizare a demersului didactic s-a apelat la următoarele materiale: o hartă a Imperiului Asirian, planșe ce surprind reprezentarea grafică a poziționării proorocului biblic față de peștele ce îl înghite, harta geografică a lumii, textul integral al lui Marin Sorescu, pasajul biblic (fotocopii pentru fiecare elev).

Elevii au lucrat individual, dar și pe grupe. Produsele finite ale muncii acestora au îmbrăcat atât forme schematice cât și narrative. Jocul de rol a completat prezentarea nonformală a conținuturilor abordate. Elevii au jucat, pe rând, rolul lui Iona, cu dubla lui abordare, una specific-biblică, iar cealaltă, creată de autorul neomodern. Poziționarea pe hartă a cetății Ninive, a orașului Babilon, a Imperiului Asirian, a Mării Mediterane (cunoscută sub denumirea de Marea cea Mare) s-a realizat sub formă de joc didactic.

Prezența indicilor de spațiu din textul lui Marin Sorescu a fost analizată în detaliu. Elevii au remarcat prezența nu doar a substantivelor proprii ce denumesc locuri identificabile pe hartă ci și substantive sau adverbe ce delimitează spațiul pentru eroul biblic. Cuvinte cheie precum: hartă, afară, interior, mare, acvariu ajung să compună un

spațiu ce definește mai mult sau mai puțin o idee abstractă, ideea de existență sau inexistență a libertății absolute.

Colectivul de elevi a fost împărțit în patru grupe, fiecare având o temă pe care să o dezbată și de la care să realizeze un poster sugestiv. Fiecare grupă urmărea utilizarea unui număr cât mai mic de cuvinte. S-au admis pe foaie doar termenii cheie. În acest fel, la final, membrii fiecărei grupe au prezentat liber tot ce conținea produsul lor finit. Sarcinile de lucru au fost: I. Spațiul în textul biblic, II. Spațiul în textul lui Marin Sorescu, III Libertate vs. Constrângere, IV Libertatea absolută sub semnul utopicului.

Explicarea titlului (IO - La strigătul lui Iona nu va mai răspunde, la un moment dat, decât o jumătate de ecou.“Striga Io-na și nu se mai auzea decât Io. Io în vreo limbă veche înseamnă eu. Iona sunt eu (...) omenirea întreagă este Iona (...). Iona este omul în condiția lui umană, în fața vieții și în fața morții”. (Marin Sorescu). Particula „na” poate fi echivalentă cu: o ia, sugerând luarea cu el, în final, a sinelui;o particulă de negație familială, sugerând negarea eului: “Știu numai că am vrut să scriu ceva despre un om singur, nemaipomenit de singur.”), explicațiile date pe baza mitului lui Sisif (Sisif este un personaj din mitologia greacă. Este pedepsit, după moarte, în Infern să facă muncă veșnică, dar zadarnică. El trebuia să ridice un bloc de piatră pe vârful unui deal.Ajuns pe culme, piatra se rostogolea și Sisif trebuia să o ia de la capăt.În piesă, mitul este reprezentat de cei doi bărbați care duc în spate câte o scândură.²) și câteva referințe critice au întregit abordarea bifocală a acestui subiect. Ne-am oprit la trei opinii critice:

“Gestul final al eroului nu e o sinucidere (fiindcă el nu se dă bătut: întoarcerea cuțitului împotriva-ți trebuie interpretată simbolic !), ci o salvare. Singura salvare – care înseamnă că lupta continuă și după ce condiția tragică a fost asumată. Sinucidere ar fi fost asumarea eșecului. Cum sănu se vadă cât de imensă , de copleșitoare, ca o iluminare născută din miezul ființei, este bucuria cucare Iona își spune cele din urmă cuvinte de încurajare, înainte de a înfrunța, încă o dată, destinul ?.“Gata, Iona ? (Își spintecă burta). Răzbim noi cumva la lumină”. Adevărata măreție a lui Iona estede a fi luat cunoștință de sine, de forța sa: de aici înainte, el va putea fi ucis, dar nu înfrânt”.

(N. Manolescu – *Triumful lui Iona*)

„Sorescu [...] meditează la ceea ce scrie și scrie învăluind tragicul, sublimul, grotescul în plasafină a ironiei. A pune aceste noțiuni în raporturi insolite este tehnica lui. În

²<http://teorieliterara.wikispaces.com/file/view/Iona++studiu.pdf>

configurația ei intrăși un element de absurd calculat, acela care facilitează pătrunderea paradoxului în poem”.

(Eugen Simion, *Scriitori români de azi*)

„Pieșele [lui Marin Sorescu] sunt în fapt niște parabole sub forma unor monologuri dramatice[...], în care spiritul nostru poate citi mai multe lucruri. O tehnică a ambiguității, foarterăspândită și ea în teatrul modern, face ca faptele să poată fi interpretate în mai multe feluri”.

(Eugen Simion, *Scriitori români de azi*)

Prezentarea din dublă perspectivă, accentuarea ideii de spațialitate și analizarea mitului biblic de către profesorul de specialitate (prof. de religie) au transformat un subiect dificil în unul ușor de înțeles și apreciat de către elevi.

Bibliografie:

1. *Biblia*
2. Nedelcu, Veronica, *Spațialitate și temporalitate în textul literar*, Editura Universitară, București, 2014
3. Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, Editura Cartea Românească, București, 1978
4. Sorescu, Marin, *Iona*, Editura Fundației „Marin Sorescu”, Craiova, 2003

Webografie:

1. <http://teorieliterara.wikispaces.com/file/view/Iona+-+studiu.pdf>
2. <http://ctptc-airinei.ro/interdisciplinaritate.pdf>
3. <http://www.jw.org/ro/publicatii/reviste/g201012/asiria-in-istoria-biblica/>